

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Број: 353-02-803/2018-03

Датум: 26.09.2018.

Београд

На основу чланова 14, и 33. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, број 135/04, 36/09), чл. 136. и 141. став 1. Закона о општем управном поступку („Службени гласник Републике Србије“, број 18/16), члана 5а Закона о изменама и допунама Закона о министарствима („Службени гласник Републике Србије“, број 44/2014, 44/2015, 54/2015, 96/2015 – др.закон, 62/2017) и члана 23. став 2. Закона о државној управи („Сл. гласник РС“, бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010 и 99/2014), поступајући по поднетом захтеву носиоца пројекта, ЈП ЕПС – ОГРНАК РБ "КОЛУБАРА", из Лазареваца, Светог Саве 1, Министарство заштите животне средине, Александар Весић, помоћник министра по решењу о овлашћењу министра, број 021-01-5/4/2017-09, од 11.12.2017. године, доноси

РЕШЕЊЕ

1. **Одређује се обим и садржај** Студије о процени утицаја на животну средину пројекта експлоатације лигнита на површинском копу "Поље Е", са одлагалишним простором на пољима А, Б, Ц, Д и Турија, на територији ГО Лазаревац, град Београд, уз обавезу носиоца пројекта је да изради **Студију о процени утицаја на животну средину** у свему према чл. 17. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, 135/04 и 36/09) и чл. 1-10 Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину («Сл. гласник РС» 69/05). Границе експлоатационог поља које ће бити обухваћене Студијом, одређене су следећим координатама:

	X	Y	X	Y	
1.	4 918 322	7 443 210	39.	4 921 395	7 450 810
2.	4 918 266	7 443 274	40.	4 921 655	7 450 717
3.	4 917 864	7 444 184	41.	4 921 722	7 450 650
4.	4 917 794	7 445 203	42.	4 921 968	7 450 887
5.	4 917 809	7 446 023	43.	4 922 033	7 450 852
6.	4 917 988	7 446 989	44.	4 922 141	7 450 697
7.	4 917 489	7 448 233	45.	4 922 016	7 450 493
8.	4 917 070	7 449 006	46.	4 922 452	7 450 106
9.	4 917 025	7 449 273	47.	4 922 584	7 450 081
10.	4 917 106	7 449 302	48.	4 922 429	7 449 878
11.	4 917 089	7 449 389	49.	4 922 522	7 449 798
12.	4 917 419	7 449 740	50.	4 922 459	7 449 716
13.	4 917 497	7 449 772	51.	4 922 625	7 449 601

14.	4 917 186	7 450 703	52.	4 922 601	7 449 516
15.	4 916 787	7 451 436	53.	4 922 365	7 449 474
16.	4 917 012	7 451 550	54.	4 922 312	7 449 396
17.	4 916 751	7 452 415	55.	4 922 446	7 449 253
18.	4 917 163	7 453 748	56.	4 922 332	7 449 097
19.	4 917 607	7 453 017	57.	4 922 252	7 449 172
20.	4 918 052	7 452 474	58.	4 922 188	7 449 091
21.	4 918 576	7 452 167	59.	4 922 141	7 449 128
22.	4 918 819	7 451 945	60.	4 922 029	7 448 974
23.	4 919 201	7 451 311	61.	4 922 411	7 448 638
24.	4 919 312	7 451 148	62.	4 922 551	7 448 727
25.	4 919 317	7 451 223	63.	4 922 562	7 448 690
26.	4 919 345	7 451 246	64.	4 922 539	7 448 669
27.	4 919 344	7 451 279	65.	4 922 856	7 448 265
28.	4 919 670	7 451 495	66.	4 922 944	7 447 710
29.	4 919 827	7 451 464	67.	4 923 189	7 447 252
30.	4 919 908	7 451 379	68.	4 922 889	7 446 721
31.	4 919 908	7 451 195	69.	4 923 041	7 445 703
32.	4 920 295	7 450 957	70.	4 923 125	7 444 837
33.	4 920 522	7 450 830	71.	4 922 815	7 444 206
34.	4 920 649	7 450 966	72.	4 922 759	7 443 386
35.	4 920 787	7 450 848	73.	4 921 731	7 443 395
36.	4 920 871	7 450 951	74.	4 921 180	7 443 923
37.	4 921 109	7 450 757	75.	4 920 745	7 444 119
38.	4 921 318	7 450 686	76.	4 918 415	7 443 200

2. Нетехнички краћи приказ података наведених у Студији израдити као посебан сепарат Студије који садржи кључне изводе и податке из свих поглавља Студије написане једноставним нетехничким језиком, са мерама заштите животне средине и програмом праћења утицаја на животну средину, који се наводе у интегралном тексту из Студије.
3. Уз Студију о процени утицаја приложити копије услова и сагласности других надлежних органа и организација издатих у складу са посебним законом, од стране надлежних органа.
4. Детаљно описати постојеће стање животне средине у склопу Поља "Е", после вишегодишње експлоатације откривке и лигнита, документавано са извештајима резултата мерења.
5. Детаљно приказати утицај распрострањања суспендованих честица и буке, као и промену режима подземних вода услед измештања реке Пештан, како са мерама заштите животне средине, тако и без њих, путем адекватног моделовања, уз примену легалних софтвера.
6. Носилац пројекта дужан је да, у року од годину дана од дана коначности овог решења, поднесе захтев за давање сагласности на студију о процени утицаја пројекта на животну средину из тачке 1. овог решења.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Носилац пројекта, ЈП ЕПС – ОГРНАК РБ "КОЛУБАРА", из Лазареваца, Светог Саве 1, поднео је овом органу Захтев за одређивање обима и садржаја Студије о процени утицаја на животну средину пројекта експлоатације лигнита на површинском копу "Поље Е", са одлагалишним простором на пољима А, Б, Ц, Д и Турија, на територији ГО Лазаревац, град Београд, дана 02.04.2018. године, заведен под бројем 353-02-803/2018-03, као и допуну истог, дана 10.07.2018.године, а на захтев овог органа.

Уз захтев су приложени и уредно попуњени упитници за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја на животну средину, те и неопходна документација за издавање овог решења, као што је:

1. Ситуациона карта са уцртаним границама експлоатационог поља Е, са одлагалишним простором на пољима А,Б,Ц,Д и Турија, на територији ГО Лазаревац.
2. Информација о локацији Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре за поље „Е” са одлагалишним простором на пољима „А”, „Б” , „Ц” , „Д” и „Турији” , на територији градске општине Лазаревац, број: 350-01-01040/2018-11 од 13.06.2018.године.
3. Решење на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта регулације реке Пештан и контроле отицања поплавних вода - I фаза– Република Србија, број:353-02-1357/2017-16 од 12.07.2017. године – Министарство заштите животне средине.
4. Водни услови Републичке Дирекције за воде Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, број: 325-05-265/2017-07 од 21.08.2017. године
5. Потврда о овереним резервама сировог угља у лежишту „Поље Е”, у склопу Колубарског угљеног басена, број: 310-02-00811/2007-06 од 31.12.2007. године, Министарство рударства и енергетике.
6. Извештаји периодичних испитивања ваздуха, воде, буке и земљишта на простору ПК „Поље Е” са одлагалишним простором А,Б,Ц,Д и Турија, број 24-1017-2/17-04/7 и 18-09-1222-1236, од 23.04.2018.године, урађени од стране Градског завода за јавно здравље, Београд

Предметни пројект се налази на Листи пројеката за које је обавезна процена утицаја, тачка 19, (Листа I), што је утврђено у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину («Службени гласник Р.Србије» број 114/08), при чему је овај орган увидом у достављену документацију закључио да предметни пројекат може у значајнијој мери да угрози животну средину – повећаним нивоом буке и вибрација, штетним утицајем на биљни и животињски свет, деградацијом просторних одлика и културних добара, као могућим негативним утицајем на земљиште и подземне воде, посебно у случају акцидента.

Поступајући по предметном захтеву овај орган је, сагласно члану 14. став 1, а у вези са чланом 29. Закона о процени утицаја на животну средину («Сл. гласник Р.Србије»

број 135/04, 36/09), обавестио заинтересоване органе, организације и јавност, (оглас у дневном листу Вечерње новости од 26.07.2018.године), као и на сајту <http://www.ekologija.gov.rs/obavestenja/procena-uticaja-na-zivotnu-sredinu/>).

У законском року, дана 01.08.2018. године Центар за екологију и одрживи развој (ЦЕКОР), доставио је примедбе на горе наведени захтев.

Примедбе су се односиле на следеће:

Начелни коментар:

1. Страна 2, пасус 1: Србија ИМА других начина сем угља да обезбеди енергетску стабилност, у складу са обавезама борбе против климатских промена, само за то не постоји политичка воља. Питање исплативости где би се урачунали сви екстерни трошкови није разматрано.

2. Коп Е ће имати изузетно неповољну структуру односа откривке према угљу, и управо ће због огромне дубине копа и врло неповољне структуре угљених слојева према откривки и прослојцима експлоатација имати изузетно ниску исплативост. Потребно је размотрити чињенице да ће овако неповољна геолошка распоређеност и врло дубок коп довести до огромних геолошких померања читаве околине.

3. У складу са просторним планом (условима Просторног плана из 2008) и изменама усвојеним прошле године, али још и више у складу са обавезом заштите грађана и њихове имовине мора да буде успостављена зона заштите која ће значити уклањање-расељавање свих грађана у свим правцима у односу на коп и у односу на одлагалишта у дубини ширини од 500- 1000м.

4. Сматрамо да је став о обезбеђивању безбедности енергетског система повећањем доступности угља чиста спекулација, јер је јасно да ће у тренутку уласка у ЕУ и приступања ЕТС систему Србија бити потпуно неспремна да плаћа високе таксе за емисије ЦО₂. Конкурентност ЕПС-а ће бити потпуно упитна када се по тони ЦО₂ морала плаћати вредност од 30+ЕУР. Јасно је да ће ове таксе морати да плаћа ЕПС. Јасно је да ће планови да се читав систем базира на спаљивању угља “ударити у зид” обавезе затварања постројења и плаћања емисија ЦО₂.

5. Страна 5:

Насеља Медошевац, Зеоке, Бурово, Велики део Барошевца, цели Вреоци се морају у потпуности раселити пре отварања овог копа из неколико разлога: премештање саобраћајног коридора, уклањање фабрике воде која их снабдева, близина копа одлагалишта те саобраћајно утоварних коридора ЕПС који ће у коњункцији са откопавањем довести до немогућих услова.

6. 2.1 страна 7 разматрања утицаја поплавних вода је потпуно неприхватљиво без разматрања утицаја мера заштите од поплава како копова тако и насеља узводно и низводно од премештања реке због отварања копа. Ово посебно због поплава 2014. јасно је да огромни трошкови које би донело успостављање потребних мера нарушава економичност копа у том смислу посебно због поштивања живота грађана треба широко поставити уклањање насеља. Посебно је потребно размотрити утицај на стварање клизишта у пределу свих насеља која окружују копове и одлагалишта, посебно на местима где се већ клизишта дешавају: Зеоке, Јунковац, Вреоци, Медошевац.

7. Страна 9: Став о геостатичкој стабилности копа Е мора се преточити у студије које ће анализирати сва насеља у окружењу.

8. Страна 12

Сматрамо да се не може приступити отварању копа уз употребу одлагалишта у пољу А Рудовци и пољу Б, Јунковцу Турији док се не регулишу уклањање кућа и насеља у тим

зонама. Јасно је да су на овим местима грађани изложени загађењу, буци али и клизиштима те пуцању земљишта и клизиштима и посебно је јасно да су одлагалишта посебно у Јунковцу одавно опасна по околину што је доказано пре неколико година у Јунковцу. Према просторном плану биће потребно раселити и делове Барошевца те је неопходно да се прво одраде ови припремни радови да би се приступило отварању копа. Страна 13: табела 2.2.1 потребно је побројати и механизацију која је и која ће бити изграђена из кредита ЕБРД И КфW из 2011.године

9. Поглавље 2.3, као и у делу о водама тако и овде потребно је урадити социолошку анализу стања и начина живота због уклањања воде, премештања саобраћајних коридора, близине копова, утицаја буке, прашине итд. на насеља. Неопходно је дати детаљан преглед становништва и њихове перспективе односно планова за уклањање становништва јер се овде успоставља индустријско рударска зона у којој није место где треба да расту деца и да живе људи. Посебно се то односи и на могућност пољопривреде итд. у оваквим немогућим условима живота.

10. Страна 14: Показати јасно величину сливног подручја и утврдити какав ће утицај имати узводно и низводно од дела који се премешта (вештачко успорење, опасност од пробијања насипа као 2014.године, те кост беневит анализа упоређена са сценаријом расељавања и отварања шире плавне зоне на подручју где су сада насеља (посебно део низводно од Вреоца ,Велики Црљени између Ибарске магистрале и пруге који је тешко погођена 2014те).

11. Страна 15: потребно је детаљно побројати нову механизацију која је конструисана из кредита ЕБРД КфW за рад у пољу Б+Ц и Д.

Начелно сматрамо да су мерења буке, загађења ваздуха нерелавантне јер су рађена у кратком периоду и такође релевантна вредност за ниво буке узима вредности за индустријску зону (65дБ) што је неприхватљиво за стамбена насеља. У том смислу сматрамо да је изузетно проблематично да се у свим анексима резултатима мерења буке тврди да нема прекорачења односно да се прелази преко јасног искуства свих житеља насеља Вреоци, Барошевац, Зеоке, Медошевац, Црљени; Дрмно, итд , да је константна бука која долази од копа и посебно бука која долази од подстаница тракастих транспортера, вибрације од копања и одлагања (посебно у зимском и влажном периоду године) практично неподношљива. У том контексту је овај обим и садржај неопходно да захтева детаљну анализу здравственог стања грађана у последњих 10 година у насељима која су се налазила или се и даље налазе непосредно поред рудника и да се све болести које имају или могу да имају узрок у буци, сталној вибрацији, тешким металима из прашине или гасовима од samozапљивања угља анализирају. Као што се тврди да је могуће урадити на бази мерења урађених за поље Д анализу буке тако још и више сматрамо да је неопходно да се уради анализа здравља, јер ће она јасно показати да је немогуће да грађани и њихова деца без последица живе на одстојањима мањим од 500-1000 м од рудника и транспортних коридора без тешких последица.

ЦЕКОР је урадио стручне пописе становништва у Вреоцима, Великим Црљенима, Дрмну, Кличевцу и такође имамо детаљни увид за Радјево, Барошевац и друга места где смо показали да је висока инциденција болести које се могу приписати изворима које смо мало пре пописали изузетно значајна.

12. Табела 2.5.1 је изузетно некавалитетна јер је потребно дати анализу кретања прашине како са копа тако и са одлагалишта која имају драматичне утицаје на локално становништво. Огромне површине оголеле копањем су право место са којег снажни ветрови који су карактеристика микро климе оголелих подручја подижу праве вртлоге прашине. У том смислу упозоравамо да је локално становништво изложено правом зиду олујне прашине у Великим Црљенима, Барошевицу, Вреоцима, Дрмну, Старом Костолцу, Кличевцу, Кленовику када дође до ветра, што је практично целе године.

Потребно је дати детаљне анализе руже ветрова и анализе кретања прашине током дужег периода јер је то један од најтежих извора тешких метала из суспендованих честица који утичу на људе.

13. Страна 16 и даље. Мора се дати детаљна анализа гасова који долазе од самозапаљивања. Осим тога у табели потребних анализа треба додати да је неприхватљиво да се сматра да се у коп неће одлагати комунални или друге врсте отпада, јер је искуство сасвим другачије и у том смислу је потребно дати анализу утицаја на самозапаљивање односно гасова који долазе од самозапаљивања отпада.

Јасно је да се при прозводњи угља користе велике количине уља, посебно се то односи на трансформаторска уља из трансформатора који служе за снабдевање копова енергијом. Потребно је урадити анализе количина и дати планове регулације тог отпада. Ово је посебно опасно у смислу проливања како овог трансформаторског тако и других уља која ће се проливати током експлоатације угља па се посебно тражи анализа утицаја ових загађивача на токове вода односно утицај ових токова и бујичних токова на насеља (загађени бујични токови су имали драматичне последице на насеља током поплава 2014. али и током година са високим падавинама после 2014.те).

14. Страна 18: Посебно упозоравамо да ће оцедне воде од одлагалишта, језера која ће настати услед поремећаја токова због копања имати значајни утицај на локални живаљ.

15. Страна 20

Сваку од граница копа Е је немогуће одредити док се не припреме уклањањем насеља, решавањем отворених питања регулације вода, док се не разреши проблем снабдевања насеља водом и док се не разреше социјални и економски утицаји на насеља која ће бити директно погођена отварањем овог копа. Јасно је да ће сва насеља до Аранђеловца која су користила транспортни коридор Вреоци Аранђеловац исто бити погођена. Осим тога одлагалишта потребна за отварање копа нису спремна јер угрожавају имовину и здравље грађана у побројаним насељима у близини истих.

16. Страна 23:

Потребно је дати детаљан попис као што је рађено за Вреоце односно као што је ЦЕКОР урадио за Вреоце, Велике Црљене, Дрмно, Кличевац јер су уопштени и непрецизни подаци одличан изговор да се не приступи расељавању. Осим тога овакав попис показује утицај на здравље, имовине, економски живот, утицај буке, прашине итд јер грађани изузетно прецизно знају да поброје све тешке последице које рудници и пратеће активности имају на њихов живот. Посебно је важно да се успостави заштитна зона у складу са стеченом обавезом из просторног плана за ово подручје из 2008.

17. Страна 28 и даље: у сарадњи са општином Лазаревац и свим насељеним местима успоставити трајна мерна места за загађење ваздуха и буке. Дугогодишње искуство и показна мерења која смо вршили нам показују да се краткотрајним мерењима не може апроксимирати стварни ниво и врсте прекорачења дозвољених нивоа тешких метала, суспендованих честица и буке. Вибрације су изузетно велики извор здравствених и имовинских последица и потребно је детаљно снимити терен и куће да би се утврдило да ли и где је већ дошло до пуцања земљишта и кућа због кретања терена. Ово је посебно карактеристично у Јунковцу, Барошеву, Зеокама, Медошеву, Великим Црљенима.

Узети као референтни ниво буке ниво дозвољен у насељеним местима а не у мешовитим индустријским зонама.

У захтеву се наводи потреба ревитализације и модернизације основне опреме односно багера за потребе рада површинског копа: није дефинисано где су урачунати ови трошкови и колики су, с обзиром да се планира и померање речног тока реке Пештан доводи се у питање економска исплативост јер нису урачунати трошкови који претходе реализацији пројекта.

На седници стручног савета ЕПС-а дана 06.09.2005 .године усвојена је студија "Избор ограничења и отварања површинског копа "Поље Е" – период од 13 година је превелик да би се ослањали на исправност одлуке с обзиром да је технологија унапредовала и да су се у реалности многе ствари промениле посебно у животној средини, као и законски оквири.

Коментари на Упитник:

18. Упитник уз захтев за одређивање обима и садржаја студије процене утицаја на животну средину

Питање 6. Да ли извођење Пројекта подразумева проузроковање буке и вибрација или испуштање светлости, топлотне енергије или електромагнетног зрачења

Не- објекти индивид. становања налазе се на довољној удаљености

Није јасно дефинисано колика је та удаљеност, шта се подразумева под довољној удаљености

Део 2

Страна 52

Да ли постоји вероватноћа да пројекат утиче на људско здравље и благостање заједнице?

Одговор НЕ

Сматрамо да пројекат има утицаја на квалитет ваздуха, прехранбене производе, стопу болести итд. на основу истраживања међународних организација о утицају термоелектрана на људско здравље (HEAL, WHO)

Табела 1.10 Исушивања, дренаже, оцеђивања се очекују, пад нивоа подземних вода у широком подручју узводно и низводно због дренаже копа. Потребно је урадити анализу утицаја на насеља у правцу Аранђеловца и на пољопривреду те снабдевање водом због изузетно велике дубине потребне дренаже копа Е. Искуство из свих села колубарског и косточачког региона показују да је исушивање општа појава.

1.14 Очекују се велике количине машинских , трансформаторских уља, горива и мазива и потребно је предвидети привремено одлагалиште, сабирни центар

1.27 Постоји могућност прилива нове радне снаге односно очекују се и потребна су расељавања великог броја домаћинстава. Потребно је урадити планове расељавања и одредити у сарадња са просторним планерима, социолозима и другим струкама могуће локације за насељавање расељених и ново придошлих житеља.

1.28 Недостаје списак заштићених и других вредних врста, потребно дати на бази тих података анализу шта и како да се предузме да се те врсте преместе и заштите односно да се успоставе нова подручја за њихов живот. ЕПС има Одсек за биодиверзитет који би на овом требао да ради

3.1 Пројекат подразумева коришћење изузетно отровних и опасних уља у трансформаторима, другим машинама те присуство отпада друге провенијенције.

4.2 И 4.3 Очекују се опасна уља, али и комунални и други опасан отпад. Слична је ситуација у Вреоцима, Великим Црљенима итд.

5.6 Искуство показује да је ово очекивано, потребно дати анализе шта и како да се уради да се ова опасност предупреди и онемогући. Раселити насеља која би генерисала отпад.

5.8 Проценити самозапаљивања из одлагалишта те из одлагалишта сушаре

7.1 Одлагалиште трафо и других машинских уља и мазива

7.2 Поплава 2014. је јасно показала да долази до мешања са водом из рудника, сушаре, канализације и од цурења уља и мазива што драстично угрожава подземне, надземне и питке воде

7.5 Превоз опасног отпада или опасних суспензија превозним коридорима у зони копа Е. превртање, судари, хаварије

8.4 Клизашта ће пре бити због одлагалишта и слегања или пуцања подземних слојева због неповољне геометрије или геолошких структура, ово посебно нагласити и истражити. Потребно раселити насеља у свим правцима

9.2 У условима потребно ставити обавезну заштитну зону удаљености домаћинства од копа у појасу од 500-1000 метара

Надлежни орган, Министарство заштите животне средине је размотрило горе наведене примедбе које је доставио Центар за екологију и одрживи развој (ЦЕКОР) и констатовао следеће:

Све примедбе/коментари који се односе на проблематику расељавања потенцијално угроженог становништва услед реализације предметног пројекта нису предмет садржаја ове Студије, као ни критички осврт на стратешко решење Републике Србије о обезбеђивању безбедности енергетског система повећањем доступности угља....

Примедба која се односи на детаљну анализу здравственог стања грађана у последњих 10 година у насељима која су се налазила или се и даље налазе непосредно поред рудника укључујући и болести које се доводе у везу са буком, вибрацијом, тешким металима из прашине или гасовима од samozапалљивања угља, може бити разматрана у предметној Студији, само ако податке, односно резултате анализа здравственог стања потенцијално угроженог становништва достави релевантна здравствена институција.

Примедба под бр. 17. којом се доводи у питање економска исплативост предметног пројекта због ревитализације основне опреме и неузимања у обзир цене коштања измештања реке Пештан (претходи реализацији пројекта), као и застарелост студије "Избор ограничења и отварања површинског копа "Поље Е", усвојене 06.09.2005.године, на седници стручног савета ЕПС-а», такође није предмет садржаја Студије о процени утицаја на животну средину, јер се иста не бави „cost benefit“ анализом.

Све остале примедбе на које Центар за екологију и одрживи развој (ЦЕКОР) указује, а које је потребно детаљније образложити и поткрепити чињеницама или недостајућим подацима који не излазе из оквира прописаног обима и садржаја, узимају се у обзир и исте је потребно обрадити у предметној Студији.

У вези са изложеним, одлучено је као у диспозитиву овог решења.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ: Против овог решења може се изјавити жалба Влади Србије, путем овог органа, у року од 15 дана од дана пријема решења, односно од дана обавештавања заинтересоване јавности о донетом решењу.

Достављено:

- Наслову, ЈП ЕПС – ОГРНАК РБ "КОЛУБАРА", из Лазареваца, Светог Саве 1
- ЦЕКОР, Корзо 15/13, 24000 Суботица
- Архиви